

POSTANOWIENIE

Dnia 9 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Igor Zgoliński

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 9 września 2024 r.,
w sprawie **R. P.**,
skazanego z art. 197 § 1 k.k. i in.,
kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego
od wyroku Sądu Okręgowego w Kiecach
z dnia 21 listopada 2023 r., sygn. akt IX Ka 848/22,
zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Sandomierzu
z dnia 24 marca 2022 r., sygn. akt II K 561/21,

postanowił:

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. obciążyć skazanego kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.**

[PGW]

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Sandomierzu z dnia 24 marca 2022 r., sygn. II K 561/21, R.P. został uznany za winnego tego, że:

1. w okresie od bliżej nieustalonego dnia stycznia 2017 r. do dnia 29 grudnia 2020 r. w S., woj. [...] znęcał się fizycznie i psychicznie nad żoną A. w ten

sposób, że wywoływał liczne awantury domowe, podczas których znieważał pokrzywdzoną słowami powszechnie uznanymi za obraźliwe, przedrzeźniał chorobę, zarzucał niewłaściwe zachowanie, zdrady małżeńskie, ograniczał dostęp do środków finansowych, wypowiadał groźby uszkodzenia ciała i pozbawienia życia, kopał po nogach i pośladkach, oraz opluwał, a nadto używając przemocy w postaci przewagi siły oraz przytrzymywania doprowadzał pokrzywdzoną do obcowania płciowego, tj. czynu z art. 207 § 1 k.k. w zw. z art. 197 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., za który została wymierzona kara 2 lat pozbawienia wolności,

2. w okresie od dnia 29 grudnia 2020 r. do dnia 3 marca 2021 r. w S., woj. [...] uporczywie, poprzez nachodzenie w różnych miejscach, telefonowanie i wysyłanie wiadomości sms zawierających obraźliwe i zastraszające treści nękał A. P., czym wzbudził u pokrzywdzonej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia i udręczenia istotnie naruszając prywatność pokrzywdzonej, a w dniu 26 lutego 2021 r. w trakcie najścia w miejscu publicznym naruszył nietykalność pokrzywdzonej poprzez uderzenie otwartą ręką w twarz, tj. czynu z art. 190a § 1 k.k. i art. 217 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., za który wymierzona została kara 6 miesięcy pozbawienia wolności;

na podstawie art. 85 § 1 k.k. w zw. z art. 86 § 1 k.k. wymierzono skazanemu karę łączną 2 lat i 2 miesięcy pozbawienia wolności; na podstawie art. 63 § 1 i § 5 k.k. na poczet tej kary zaliczony został okres zatrzymania w sprawie w dniu 8 marca 2021 r.; na podstawie art. 41a § 1 i § 4 k.k. w zw. z art. 43 § 1 k.k. orzeczony został środek karny w postaci zakazu kontaktowania się z pokrzywdzoną A.P. w sposób bezpośredni, telefoniczny, listowny i poprzez środki przekazu elektronicznego, za wyjątkiem spraw urzędowych, zakazu zbliżania się do pokrzywdzonej na odległość nie mniejszą niż 100 m na okres 3 lat; na podstawie art. 46 § 2 k.k. orzeczono wobec skazanego na rzecz pokrzywdzonej nawiązkę w kwocie 5 000 zł.

Od powyższego wyroku obrońca skazanego wywiódł apelację, w której zarzucił naruszenie art. 185 k.p.k., nieustalenie stanu zdrowia psychicznego skazanego, naruszenie art. 5 § 2 poprzez niewyjaśnienie rozbieżności w zeznaniach pokrzywdzonej, rażącą surowość wymierzonych skazanemu kar jednostkowych oraz kary łącznej pozbawienia wolności - domagając się uchylenia

zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie uzupełnienie przewodu sądowego i zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez przesłuchanie pokrzywdzonej co do okoliczności objętych protokołem jej przesłuchania, które zostało przeprowadzone bez zachowania dyspozycji art. 185 k.p.k., przeprowadzanie dowodu z opinii sądowo - psychiatrycznej innego zespołu opiniującego dla ustalenia stanu poczytalności skazanego zarówno w okresie objętymi zarzutami aktu oskarżenia jak i chwili obecnej przy wykorzystaniu opinii psychiatrycznej, która została sporządzona na użytek sprawy I C 921 Sądu Okręgowego w Kielcach, ewentualnie rozważenie przez złagodzenia wymierzonych kar jednostkowych i kary łącznej i orzeczenie kary wolnościowej.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 21 listopada 2023 r., sygn. IX Ka 848/22, powyższy wyrok został zmieniony w ten sposób, że za podstawę wymiaru kary orzeczonej za czyn 1 przyjęty został przepis art. 197 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w brzmieniu ustawy Kodeks karny obowiązującej w dacie popełnienia przestępstwa; orzeczenie o nawiązce zostało doprecyzowane w zakresie którego czynu ono dotyczy (z pkt 1); w pozostałej części zaskarżony wyrok został utrzymany w mocy.

Od powyższego wyroku obrońca skazanego wywiódł kasację, w której zarzucił:

1. naruszenie przez sąd II instancji prawa procesowego polegające na modyfikacji treści zaskarżonego wyroku i przyjęciu jako podstawy wymierzonej skazanemu kary pozbawienia wolności art. 197 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w sytuacji, w której to jedynie skazany wywiódł apelację od wyroku sądu I instancji i nie negował w tej apelacji podstawy wymiaru kary. Powyższe działanie nie stanowi „modyfikacji technicznej”, a jest zmianą, która miała istotny wpływ na ocenę surowości kary wymierzonej skazanemu w kontekście dolnych ustawowych granic zagrożenia za przestępstwo z art. 207 k.k. i przestępstwo z art. 197 § 1 k.k. Powyższa modyfikacja de facto stanowi rażące naruszenie zasady zakazującej reformowania wyroku w kierunku niekorzystnym dla oskarżonego w przypadku, gdy to jedynie oskarżony negował prawidłowość wyroku sądu I instancji i w swojej apelacji wyznaczył granice swojej skargi apelacyjnej, nie negując podstawy wymiaru

kary. Modyfikacja ta narusza więc dyspozycję art. 434 k.p.k. W konsekwencji takiego działania doszło do sytuacji, w której sąd II instancji uznał, że kara pozbawienia wolności orzeczona wobec skazanego w oparciu o dyspozycję art 207 k.k. jest utrzymana w dolnych ustawowych granicach i nie może być złagodzona do niższego poziomu,

2. naruszenie przez sąd II instancji dyspozycji art. 198 k.p.k. przez udostępnienie biegłym opiniującym przed tym sądem wcześniejszych opinii dotyczących skazanego przed wydaniem przez nich opinii i to według wyboru tych dokumentów dokonanych przez sąd. W konsekwencji biegli opiniujący w niniejszym postępowaniu przed sporządzeniem opinii dysponowali jedynie częścią dokumentacji medycznej dotyczącej stanu zdrowia skazanego, co w konsekwencji doprowadziło do wydania wadliwej opinii i do niezasadnego uznania przez sąd II instancji R.P. za osobę w pełni poczytalną w okresie zarzucanych mu aktem oskarżenia czynów mimo, że skazany z powodu mankamentów osobowościowych i rozwojowych został zdiagnozowany w 2011 r. jako osoba niepoczytalna, zaś mankamenty psychiczne i rozwojowe występują u niego od urodzenia. Był z tego powodu wielokrotnie hospitalizowany i leczony ambulatoryjnie. Stan ten trwa do chwili obecnej.

W konsekwencji autor kasacji wniósł o uchylenie w całości wyroku sądu II instancji i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

W pisemnej odpowiedzi pełnomocnik oskarżycielki posiłkowej złożył wniosek o tożsamej treści.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście bezzasadna, zatem - wobec niestwierdzenia podstaw określonych w art. 536 k.p.k. – podlegała rozpoznaniu na posiedzeniu bez udziału stron na podstawie art. 535 § 3 k.p.k.. Wbrew postawionym w tym środku zaskarżenia zarzutom, nie doszło w niniejszej sprawie do uchybień, o których

mowa w art. 523 § 1 k.p.k. Sprawa została rozpoznana w sposób rzetelny i nie naruszający reguł zarówno postępowania dowodowego, jak i gwarancji procesowych skazanego.

Zestawienie treści rozstrzygnięć sądów obu instancji przekonuje, że nieporozumieniem było formułowanie zarzutu obrazy art. 434 k.p.k. W żadnej bowiem mierze zakaz niepogarszania sytuacji skazanego nie został zignorowany. Skarżący nie dostrzega faktu, że kwestionowana modyfikacja nie była zmianą podstawy wymiaru kary, z której miałyby wynikać negatywne konsekwencje dla skazanego, lecz jedynie doprecyzowaniem stosowania danego przepisu prawa materialnego w aspekcie intertemporalnym. Uwzględnienie właściwej ustawy obowiązującej w czasie, zgodnie z art. 4 § 1 k.k., opiera się na korzystniejszej perspektywie procesowej skazanego. Tak też było w sprawie niniejszej, w której sąd odwoławczy doprecyzował, iż zastosowanie znajduje art. 197 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym w dacie popełnienia przestępstwa, co wprost wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku. Istotnie, była to korekta z punktu widzenia miarkowanej w stosunku do skazanego kary - jak zostało to określone - mająca wymiar bardziej „techniczny”, aniżeli realny. Uwzględniając jednak granice zagrożenia ustawowego (maksymalny wymiar kary) korzystna z punktu widzenia interesu procesowego skazanego, a nie na odwrót jak twierdził skarżący (vide: historyczna analiza powyższego przepisu).

Chybiony w stopniu oczywistym był także zarzut dotyczący badania stanu zdrowia psychicznego skazanego. Przypomnieć trzeba, że ustalenia w tym zakresie zostały już poczynione w postępowaniu przygotowawczym. Została wówczas wydana opinia co do stanu zdrowia psychicznego skazanego, która została uzupełniona w toku postępowania przed sądem I instancji. Zagadnienie to było również przedmiotem apelacji, w której obrońca skazanego sformułował wnioski dowodowe o uzupełnienie postępowania w tym zakresie. Zostały one w toku postępowania odwoławczego uwzględnione, sąd II instancji przeprowadził dowód z uzupełniającej opinii biegłych psychiatrów opiniujących w toku śledztwa. Zasięgnął nadto opinii nowego składu biegłych i psychologa. Wnioski wszystkich opinii były tożsame. Na żadnym etapie jakiegokolwiek zespół specjalistów nie stwierdził niepoczytalności skazanego ani w dacie czynu, ani w czasie postępowania. Faktem

jest, że art. 198 k.p.k. w obecnym brzmieniu przerzuca obowiązek selekcji materiału dowodowego, z którym należy zapoznać biegłych na organ zlecający wydanie opinii. Z przepisu powyższego wynika także co do zasady zakaz udostępniania innej opinii (wydanej w tej samej sprawie). Ma on jednak charakter względny, a decyzję w zakresie takiej potrzeby ostatecznie podejmuje organ prowadzący postępowanie uwzględniając potrzeby przeprowadzenia danego dowodu, w tym dbałość, by opinia była pełna i rzetelna. Żadne okoliczności nie wskazują natomiast, by opinie wydane w niniejszej sprawie tych cech nie spełniały. Nie zmienia tego fakt powoływania się (nie w pełni zresztą precyzyjnego) na opinie wydane wiele lat wcześniej w innych sprawach. Opinia biegłych psychiatrów każdorazowo wydawana jest na potrzeby konkretnego postępowania, w zakresie aktualnie stawianych zarzutów, czego notabene wymaga obiektywizm, mający być gwarantowany powyższym przepisem. Skarżący popadł natomiast w swoistą sprzeczność, zarzucając z jednej strony jego brak z uwagi na zapoznanie biegłych z opiniami wydanymi w sprawie niniejszej, z drugiej zaś wytykając nieuwzględnienie przy opiniowaniu opinii wydanych w przeszłości w innych sprawach karnych czy cywilnych. Niezależnie od powyższego zarzut ten nie znajduje oparcia w faktach, a te natomiast wskazują, że opinie biegłych, wydane po raz kolejny w postępowaniu odwoławczym, uwzględniały całokształt materiału dowodowego w zakresie stanu zdrowia psychicznego skazanego oraz wydanych dotychczas opinii, a więc i tych, do których nawiązywał skarżący. W takich uwarunkowaniach oba niezależne zespoły biegłych doszły do tożsamyh wniosków, że zarówno w czasie czynów jak i prowadzonego postępowania skazany miał zachowaną zdolność do rozpoznania ich znaczenia i pokierowania swoim postępowaniem, zaś stwierdzone zaburzenia osobowości w żaden sposób poczytalności nie ograniczały. Postępowanie dowodowe w tym zakresie przeprowadzone było wyczerpująco i wnikliwie. Nie ma przesłanek by twierdzić, iż doszło na tym polu do jakiegokolwiek obrazy przepisów postępowania, rzutujących na wartość procesową dowodu, a już w szczególności mającej charakter zdefiniowany w art. 523 § 1 k.p.k.

Z tych przyczyn kasację oddalono jako bezzasadną w stopniu oczywistym, orzekając na podstawie art. 637a w zw. z art. 636 § 1 k.p.k. o kosztach postępowania kasacyjnego.

WB.

[ms]